

Obecnie skarżący stara się o zgodę na wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Sprawa toczy się przed Sądem Okręgowym w G

, pod sygn. akt

Przedmiot kontroli

Art. 42 § 3 k.k. stanowi, że Sąd orzeka zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 lub jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 lub w art. 355 § 2 był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.

Jak wskazuje R. A. Stefański (Legalis., komentarz do art. 42 KK red. Stefański 2021, wyd. 26/R.A. Stefański) orzeczenie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio jest obligatoryjne, z tym że jest względnie obligatoryjne i bezwzględnie obligatoryjne. Względnie obligatoryjne jest orzeczenie tego zakazu w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 KK lub w wypadku, gdy sprawca w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 173 KK, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, albo w czasie popełnienia przestępstwa określonego w art. 177 § 2 lub w art. 355 § 2 KK był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia (art. 42 § 3 KK). Obligatoryjność jego orzeczenia łągodzi klauzula, że sąd może odstąpić od orzeczenia tego środka karnego dożywotnio, jeżeli verba legis "zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami". Użyte w tym zwrocie trzech przymiotników "wyjątkowy", "uzasadniony" i "szczególny" wskazuje, że chodzi o szczególne sytuacje. Słowo "wyjątkowy" oznacza "szczególny (...) stanowi wyjątek, występuje bardzo rzadko" (Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny, pod red. H. Zgólkowej, t. 46, Poznań 2004, s. 413), a wyraz "uzasadniony" - to "obiektywnie słuszny, prawdziwy" (Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny, pod red. H. Zgólkowej, t. 44, Poznań 2003, s. 397).

W tym zakresie Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, wskazywał, że: "Wprowadzenie w tym zakresie obligatoryjnego orzekania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na zawsze, sprzecznego z zasadami indywidualizacji kary, prowadzi do nieproporcjonalnych skutków społecznych (...); prowadzić może albo do orzeczeń niesprawiedliwych albo do unikania wydawania przez sądy orzeczeń skazujących i korzystania z instytucji nadzwyczajnych" (opinia Pierwszego Prezesa SN, druk Nr 2115 z 1.7.2009 r. w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny, dot. zakazu prowadzenia pojazdów)

(Legalis., komentarz do art. 42 KK red. Stefański 2021, wyd. 26/R.A. Stefański).

Bezwzględny obowiązek orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych dożywno zachodzi w razie powrotu do przestępstwa z art. 178a § 4 KK lub ciężkiego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji przez osobę prowadzącą pojazd mechaniczny znajdującą się w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub w razie jej zbiegnięcia z miejsca zdarzenia (art. 42 § 4 KK) (Legalis., komentarz do art. 42 KK red. Stefański 2021, wyd. 26/R.A. Stefański).

Wzorzec kontroli

Art. 10 ust. 1 Konstytucji wyrażający zasadę trójpodziału władz stanowi, że *ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej*. Rozwinięciem tych postanowień jest art. 173 Konstytucji stanowiący, że *Sądy i Trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz*.

Zasada podziału władzy uniemożliwia koncentrację całości władzy państwowej w ręku jednego podmiotu, wyodrębniając kilka funkcji państwowych i powierzając ich sprawowanie odrębnym organom władzy. Realizuje ona dwa główne cele. Z jednej strony stanowi fundament ustroju państwa, charakteryzując go w podstawowym wymiarze i wskazując ogólny kierunek interpretacji szczegółowych przepisów Konstytucji RP, regulujących kompetencje organów władzy państwowej (zob. np. P. Sarnecki, Artykuł 10, w: Garlicki, Konstytucja, t. 5, uw. 2, s. 1). Jako ogólna zasada może być przydatna przy rozstrzyganiu kontrowersji interpretacyjnych dotyczących podziału kompetencji (P. Tuleja, Zasady konstytucyjne, s. 22), z drugiej strony cechuje się silnym związkiem ze statusem jednostki, gdyż jednym z jej celów – i to eksponowanym przez twórcę (obok J. Locke'a) doktryny podziału władzy, Monteskiusza – jest ograniczanie władzy w imię ochrony wolności jednostki (zob. np. J. Kuciński, Legislatywa, s. 26– Legalis, komentarz do art. 10 Konstytucja RP red. Safjan/Bosek 2016, wyd. 1/Pach/Tuleja).

Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego zasada podziału władzy zakłada, że system organów państwowych powinien zawierać wewnętrzne mechanizmy zapobiegające koncentracji i nadużyciom władzy państwowej, gwarantujące jej sprawowanie zgodnie z wolą Narodu i przy poszanowaniu wolności i praw jednostki. Wymóg "rozdzielenia" władz oznacza m.in., że każdej z trzech władz powinny przypadać kompetencje materialnie odpowiadające ich istocie, a co więcej – każda z tych władz powinna zachowywać pewne minimum kompetencyjne stanowiące o zachowaniu tej istoty. Ustawodawca zaś - kształtując kompetencje poszczególnych organów państwowych - nie może naruszyć owego "istotnego zakresu" danej władzy (Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 listopada 2005 r., P 16/04).

Koniecznym elementem zasady podziału władzy są niezależność sądów i niezawisłość sędziów (Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 1999 r. K 8/99).

Z zasady podziału władz wynika, że władze ustawodawcza, wykonawcza i sędziowska są rozdzielone, a nadto, iż musi między nimi panować równowaga oraz, że muszą one między sobą współpracować. Zasada ta nie ma znaczenia czysto organizacyjnego. Celem zasady podziału władz m.in. jest ochrona praw człowieka przez uniemożliwienie nadużywania władzy przez którykolwiek ze sprawujących ją organów. Jednym z elementów zasady podziału władz oraz fundamentów konstrukcji demokratycznego państwa prawa jest zasada niezawisłości sędziowskiej. O jej realizację starano się zawsze w ustrojach demokratycznych, jej przekreślenie było immanentną cechą ustrojów totalitarnych i autorytarnych. (Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 listopada 1993 r., K 11/93).

Art. 45 ust. 1 Konstytucji zawierający bezwarunkowe prawo do sądu stanowi, że *każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.*

Wymaganie, aby sąd był niezależny, oznacza, że powinien on być elementem struktury niezależnej władzy sądowniczej jako odrębnego pionu władzy publicznej (art. 10 i 173 Konstytucji RP). Spełnienie tego wymagania zależy od wielu czynników decydujących o rzeczywistym usytuowaniu władzy sądowniczej względem innych władz, przy czym czynniki te dotyczą sfery kompetencyjnej, osobowej, organizacyjnej i finansowej (komentarz do art. 45 Konstytucja RP red. Safjan/Bosek 2016, wyd. 1/Grzegorzczuk/Weitz).

Sąd powinien być niezawisły, co oznacza, że sprawa powinna być rozpatrzona przez sąd jako skład orzekający działający w warunkach niezawisłości. Przymiot niezawisłości tradycyjnie dotyczy konkretnych osób piastujących władzę sądowniczą, odmiennie niż pojęcie niezależności odnoszone do ogółu sądów jako organów władzy publicznej (na rozbieżności pojęciowe w tym zakresie zwraca uwagę B. Banaszak, *Niezawisłość sędziowska*, s. 37). W pojęcie niezawisłości wplecione są tym samym jej gwarancje, które ustawodawca powinien zapewnić, i bez których nie można mówić o jej istnieniu. Określenie to nawiązuje do ugruntowanego w nauce, począwszy od okresu dwudziestolecia międzywojennego pojęcia niezawisłości sędziowskiej, uznawanego na gruncie Konstytucji RP za tzw. termin zastany [L. Garlicki, *Artykuł 178*, w: L. Garlicki (red.), *Komentarz*, uw. 5 i podane tam dalsze źródła; zob. też T. Ereciński, *Niezawisłość sędziowska*, s. 125; ostatnio R. Hauser, *Konstytucyjna zasada*, s. 9 i n.]. Akcent na podejmowanie decyzji wyłącznie w oparciu o prawo, w zgodzie z własnym sumieniem i przekonaniem, widoczny jest także w orzecznictwie TK, uznającym te elementy za istotę niezawisłości sędziowskiej. *Judykatura TK*, nawiązując do wypowiedzi nauki, włącza jednak w pojęcie niezawisłości także wiele innych elementów (zob. wyr. TK z 24.10.2007 r., SK 7/06, OTK-A 2007, Nr 9, poz. 108; w literaturze zob. np. Z. Czeszejko-Sochacki, *Prawo do sądu*, s. 99; szerzej zob. komentarz do art. 178), (komentarz do art. 45 Konstytucja RP red. Safjan/Bosek 2016, wyd. 1/Grzegorzczuk/Weitz).

Artykuł 45 ust. 1 Konstytucji RP statuuje prawo do rozpatrzenia sprawy przez bezstronny sąd. Z przepisu

KANCELARIA ADWOKACKA ADWOKAT SANDRA KOWALIK
ul. Strzelecka 7b, 80-803 Gdańsk
NIP 5552029582 tel. kom. 510-985-773 e-mail: sandrakow@o2.pl

tę, jako kreującego prawo jednostki względem państwa, wynika powinność władzy publicznej stworzenia takich rozwiązań prawnych, których celem jest zabezpieczenie neutralnej postawy sądu i zmniejszenie prawdopodobieństwa nieobiektywnych zachowań. Realizacji tego zadania służą liczne regulacje ustrojowe i procesowe. Te pierwsze są związane z zapewnieniem niezależności sądownictwa, odpowiednim systemem doboru kadry sędziowskiej i obywateli biorących udział w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, zabezpieczeniem ich niezawisłości, a także pozostałymi elementami statusu sędziego (ławnika). Brak warunków niezawisłości znacznie utrudnia zachowanie bezstronności [zob. wyr. TK z 27.1.1999 r. (K 1/98, OTK 1999, Nr 1, poz. 3), w którym stwierdzono, że sędzią bezstronnym nie może być sędzią zawisły, a więc taki, który podlega lub podlegać może naciskom innych osób, organizacji lub władz, z tej racji, iż mają one w stosunku do niego prawną lub prawno-ekonomiczną przewagę, polegającą na skutecznym wywieraniu tego nacisku; zob. też orzeczn. TK z 9.11.1993 r., K 11/93, OTK 1993, Nr 2, poz. 37] (komentarz do art. 45 Konstytucja RP red. Safjan/Bosek 2016, wyd. 1/Grzegorzczak/Weitz).

Podsumowując wskazać należy, że obligatoryjność orzekania środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów do wywołania nadmiernie ogranicza dyskrecjonalną władzę sędziego, prowadząc de facto do automatyzmu orzekania jego wymiaru. Na kwestię tę zwracano uwagę w toku prac sejmowych (stanowisko rządu do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny (druk Nr 2115) z 15.9.2009 r., s. 8; stanowisko Naczelnej Rady Adwokackiej (pismo z 24.6.2009 r.), opinia Pierwszego prezesa SN, druk Nr 2115 z 1.7.2009 r., w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny) dot. zakazu prowadzenia pojazdów. Podnoszono m.in. że zmiana ta stanowi istotne ograniczenie konstytucyjnej kompetencji sądu do sprawowania wymiaru sprawiedliwości i ma charakter wprowadzenia sankcji o charakterze bezwzględnie oznaczonym. Wyklucza to indywidualizację sankcji karnej, która szczególnie w przypadku przestępstw drogowych, mających charakter nieumyślny, jest szczególnie istotna. Często bowiem wchodzi wówczas w grę konieczność uwzględnienia przyczynienia się pokrzywdzonego oraz szczególnych okoliczności sytuacyjnych, które mogą znacznie zmniejszać winę sprawcy W. Wróbel, Opinia prawna o poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny z dnia 2.10.2009 r. (Druk sejmowy Nr 2115). (Legalis, komentarz do art. 42 KK red. Stefański 2021, wyd. 26/R.A. Stefański).

Ponadto nie bez znaczenia pozostaje fakt, że skutkiem takiego orzeczenia jest zasadniczo brak możliwości zatarcia skazania, co prowadzi do niespójności k.k., który przewiduje zatarcie skazania nawet w przypadku najcięższych umyślnych zbrodni. Zachwiana jest spójność prawa, skoro zatarciu podlega nawet skazanie na karę 25 lat i dożywotniego pozbawienia wolności (art. 107 § 1 i 3 KK), a więc za najcięższe zbrodnie (A. Marek, Nieprzemysłane zaostrenie kar z pedofilię, Rzeczpospolita z 14.8.2005 r., s. C3; Marek, Kodeks karny, 2010, s. 295).

Mając powyższe na uwadze wnoszę jak na wstępie.

KANCELARIA ADWOKACKA ADWOKAT SANDRA KOWALIK
ul. Strzelecka 7b, 80-803 Gdańsk
NIP 5552029582 tel. kom. 510-985-773 e-mail: sandrakow@o2.pl

Załączniki:

- pełnomocnictwo szczególne
- wyrok Sądu Okręgowego w G z maja 2022 r., sygn. akt
- wyrok Sądu Rejonowego w K z listopada 2021 r., sygn. akt
- 6 odpisów skargi i załączników

Sandra Kowalik

ADWOKAT